Historik och husrum

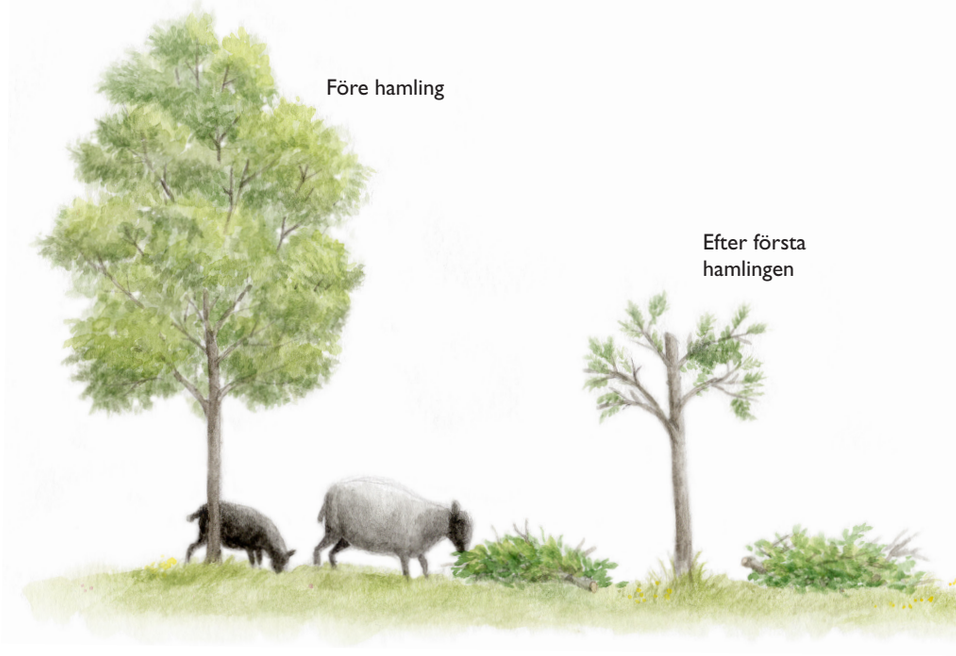

Hamlade träd har under tusentals år varit viktiga för människan för produktion av lövfoder och ved. De är oftast förknippade med lövängar och är ett minne av hur våra förfäder brukade markerna. Löv från ask, lind, sälg och alm är favoriter bland tamdjur och dessa är även de trädslag som är bäst lämpade att hamla. Fördelen med hamling är att den kan kombineras med betesdrift.

Hamlade träd kan bli väldigt gamla och hinner därför utveckla håligheter, som är fyllda med jordliknande rester av rötad ved, spillning och fågelbon. I dagens landskap är hålträd en bristvara och den speciella miljön i dem utgör husrum för en lång rad insekter, fåglar och fladdermöss.

Hamlade träd har såväl höga naturvärden som kulturvärden. För att bevara detta levande biologiska kulturarv behöver vi fortsätta med hamling och även hamla fler unga träd.

Vad händer när man hamlar?

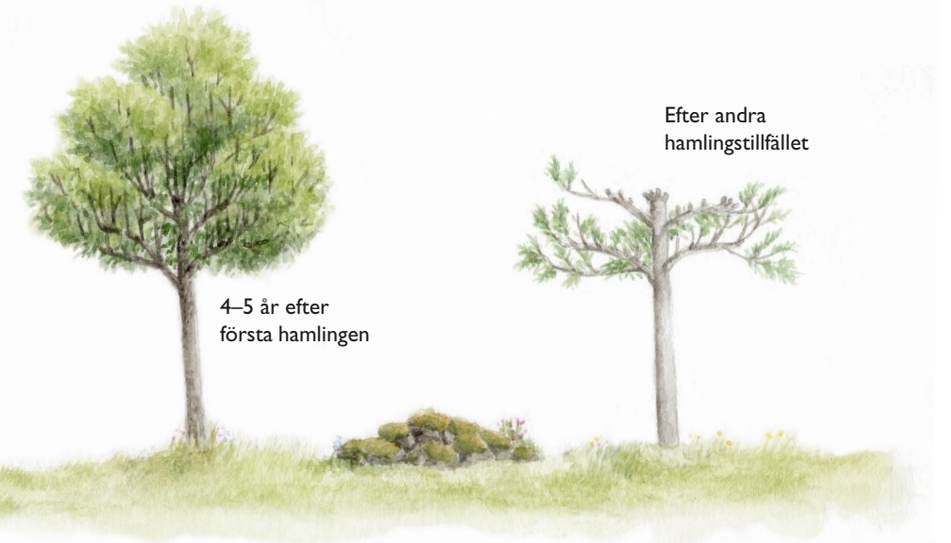

När du beskär ett träd regelbundet genom hamling producerar det nya skott. Dessa skott blir oftast svagt förankrade i början, men för varje år som går bildar trädet nya årsringar som gör att förankringen blir starkare. Trädet bildar till slut en ”hamlingsknut” som ger hamlingsträdet dess typiska utseende. I knuten ansamlas mycket energiresurser som gör att trädet kan producera nya skott när det är dags för hamling.

Regelbunden hamling medför att trädet växer långsammare. Hamlade träd uppnår ofta hög ålder utan att bli särskilt stora i kronan. Därför utgör de sällan en risk för människor eller egendom. De stör inte heller utsikten!

“Hamlingsknut”

Råd till dig som vill hamla

När du nyhamlar (= hamlar första gången på ett ungt träd)

- Välj lövträd som är vitala och vars stammar är 5 – max 10 cm i diameter vid brösthöjd. Även unga friska askar kan nyhamlas.
- När du nyhamlar, kapa alltid stammen ovanför den nedersta förgreningen eller det lägsta grenvarvet på trädet. En vanlig höjd är 2,5 – 3 m. Det är viktigt att behålla en del av lövverket kring hela trädets omkrets där det är möjligt. Se föregående illustration.

När du hamlar ett träd som tidigare varit hamlat

- Traditionellt har man hamlat på sommaren i Sverige, med 3 – 8 års mellanrum. Det går även bra att hamla under andra årstider, men undvik tiden för lövsprickning och lövfällning samt när det är riktigt kallt.
- När du hamlar igen, lämna flera små grenar runt hela kronan. Lämna alltid en kort (1 – 2 cm) ”stump” av grenen som skärs bort, precis utanför grenkragen, eftersom det är härifrån de nya skotten växer. Handverktyg som såg eller även sekatör är lämpligast.
- Gamla, hamlade träd som inte har hamlats på länge behöver hanteras med försiktighet. Risken finns att trädet dör om du utför beskärning eller hamling fel. Om du är orolig att stora grenar kan brytas sönder, ta hjälp av en arborist eller ta kontakt med länsstyrelsen.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Text, illustrationer och layout: Vikki Bengtsson & Christina Claesson, Pro Natura, 2025

Hamling

Länsstyrelserna